
Visietekst Muzikaal Archivalisch Erfgoed

---

1. Cultureel-erfgoedbeleid

Het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap heeft als hoofddoelstelling de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed in Vlaanderen te verbeteren. Binnen deze hoofddoelstelling kunnen vier kerntaken worden afgebakend:

- Het in kaart brengen;
- Het behoud en beheer;
- Het onderzoek;
- De publieksontsluiting en het geven van een actuele betekenis aan het cultureel erfgoed.

De Vlaamse Gemeenschap wil haar doelstellingen verwezenlijken vanuit een geïntegreerde en integrale aanpak.

Integraal betekent dat de zorg voor (het behoud en beheer) en de ontsluiting (dat bestaat uit onderzoek en publieksontsluiting) van het cultureel erfgoed elkaar versterken. We zijn ervan overtuigd dat de wisselwerking tussen beide voor meer aandacht zorgt voor het cultureel erfgoed, dat publieksontsluiting een groter draagvlak geeft aan de zorg voor en dus voor het behoud en het beheer van het cultureel erfgoed en dat een deskundig behoud en beheer de duurzaamheid van de publieksontsluiting ten goede komt.

Erfgoedgemeenschappen nemen een centrale plaats in in het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap. Een erfgoedgemeenschap is een groep van organisaties en personen die een bijzondere waarde hechten aan het cultureel erfgoed of specifieke aspecten ervan, en die het cultureel erfgoed of aspecten ervan door publieke actie wil behouden en doorgeven aan toekomstige generaties.

Een erfgoedgemeenschap is een netwerk van organisaties en personen die dezelfde doelstellingen voor ogen hebben en dezelfde belangen nastreven voor het behoud en beheer, het onderzoek en de ontsluiting van het cultureel erfgoed. Samenwerking, kennisdeling, expertise-uitwisseling en deskundigheidsbevordering vormen binnen een dergelijk netwerk sleutelbegrippen.

Vanuit een geïntegreerde aanpak, door samenwerking met andere organisaties binnen andere beleidsdomeinen zoals ruimtelijke ordening, onroerend erfgoed, onderwijs, toerisme, vrije tijd en recreatie maar ook binnen cultuur door samenwerking met de kunstensector, het landelijke en lokale jeugdwerk, en het socio-culturele veld kan de interesse voor het cultureel erfgoed en dus ook het maatschappelijk draagvlak voor een cultureel-erfgoedbeleid versterkt worden.

Om een cultureel-erfgoedbeleid te kunnen ontwikkelen is kennis van het cultureel erfgoed en dus weten wat je hebt cruciaal. Daarom ook staat “het in kaart brengen” als eerste in het rijtje met kerntaken.

In de jaren negentig van de vorige eeuw was het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap nog beperkt tot een museumbeleid. Het Museumdecreet van 1996 was het enige erfgoeddecreet. De band tussen musea, archieven en de volkscultuur bestond maar vertaalde zich niet naar een consistent beleid. De privaatrechtelijke archiefinstellingen op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen en de volkscultuur werden vanuit hun gemeenschapsvormende kracht benaderd; archieven omwille van hun historische reflex, volkscultuur vanuit het verenigingsleven. Vanaf 2000 verruimde de scope van het beleid van museumwerking naar cultureel-erfgoedwerking. De Vlaamse Gemeenschap sloot erfgoedconvenants, in het begin met een beperkt aantal steden, en creëerde zo een experimenteerruimte. Het erfgoedconvenant gaf de steden extra financiële middelen en beleidsruimte om het lokaal cultureel erfgoed dat niet in erkende en gesubsidieerde musea werd bewaard onder de aandacht te brengen, de zorg ervoor te verbeteren en om een draagvlak te creëren voor een verruimd cultureel-erfgoedbeleid. De verschillende reglementen, voor ontwikkelingsgerichte projecten, voor cultuurhistorische tentoonstellingen en voor de culturele archiefwerking van privaatrechtelijke archieven verruimden mee het cultureel-erfgoedbeleid.

De verruiming van een jaarlijkse Museumdag naar een Museumdag en Archiefdag en tenslotte naar een Erfgoedweekend/ -dag lag in het verlengde hiervan. Sinds vorig jaar is ook de aandacht voor de eet- en smaakcultuur daar bijgekomen en kunnen we proeven van de Week van de Smaak.

2. Culturele archiefwerking

De culturele archiefwerking voor privaatrechtelijke archieven is lang beperkt gebleven tot de ondersteuning van archief- en documentatiecentra die zich op de maatschappelijk-filosofische stromingen concentreerden en daarover een werking uitbouwden.

Het Archiefdecreet van 2002 bracht hier verandering in. Naast deze belangrijke cluster van vier archief- en documentatiecentra op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen werd de mogelijkheid gecreëerd om archief- en documentatiecentra op basis van culturele thema's te ondersteunen.

Door het afbakenen van culturele thema's wordt het veld van privaatrechtelijke archieven overzichtelijker gemaakt, kan er gericht worden gewerkt, kan er thematische kennis en expertise worden samengebracht, opgebouwd en inzetbaar gemaakt en kunnen thematische achterstanden worden ingehaald. Het Archiefdecreet heeft tot doel: het thematisch inhalen van achterstanden op het vlak van kennis over het archivalisch cultureel erfgoed, een verbetering van de zorg voor, garanties op bewaring en de ontsluiting van het archivalisch cultureel erfgoed.

In het Archiefdecreet wordt duidelijk vanuit een netwerkmodel gedacht. Het is niet de bedoeling het aantal bewaarplaatsen verder uit te breiden maar in te spelen op het in situ bewaren en op het brede netwerk van bewaarplaatsen (de bestaande archiefinstellingen van privaatrechtelijke tot publiekrechtelijke aard maar ook bijvoorbeeld in musea). Per thema kan ook slechts één organisatie worden gesubsidieerd. Samenwerking is dus een centraal gegeven in het beleid voor de culturele archiefwerking.

De Vlaamse Regering besliste op 20 juli 2006, bij het bekendmaken van de culturele thema's op basis waarvan een beleidsplan kon worden ingediend voor een subsidie, dat een archief- en documentatiecentrum op basis van een cultureel thema de volgende kerntaken heeft:

- het archivalisch cultureel erfgoed dat aan het thema verwant is, in kaart brengen;
- de behoeften in kaart brengen en oplossingen uitwerken binnen een netwerkmodel;
- potentiële archiefvormers sensibiliseren voor de culturele waarde van het archivalisch erfgoed dat ze beheren;
- het archivalisch erfgoed onder de aandacht van het publiek brengen en het publiek wijzen op het belang van het cultureel erfgoed;
- een dienstverlenende en kennisdelende functie op zich nemen.

3. Muzikaal archivalisch erfgoed

Muzikaal erfgoed is binnen het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap een prioritair thema. Het is verwant met de creatie en de uitvoeringspraktijk die binnen het Kunstendecreet, het decreet op de amateurkunsten en zijdelings ook in het decreet op de volkscultuur worden geregeld.

Ook bij de collectievorming besteedt de Vlaamse Gemeenschap aandacht aan het muzikaal erfgoed (bijvoorbeeld de aankoop van de collectie Ghysels).

Het veld van organisaties, verenigingen en personen die bijdragen aan het rijke muzikale leven in Vlaanderen is zeer ruim en divers samengesteld. Het bestaat onder andere uit:

- 1) Uitvoerders van muziek:
  - a) van professionele organisaties (vaak gesubsidieerd op basis van het Kunstendecreet) over semi-professionele organisaties tot organisaties waarin muzikanten binnen hun vrije tijd musiceren (deels gesubsidieerd op basis van het decreet op de amateurkunsten);
  - b) van klassieke muziek (zowel oud als hedendaags klassiek) tot populaire muziek (jazz, pop, rock, volksmuziek, kleinkunst ...).
- 2) Makers van muziek: van componisten van klassieke muziek tot schrijvers van populaire muziek.
- 3) Onderwijsinstellingen zoals conservatoria, muziekscholen en universiteiten, ...
- 4) Onderzoeksgroepen (vaak binnen universiteiten of hogescholen) zoals Matrix, Studiecentrum voor Vlaamse Muziek, Alamire foundation, IPEM, ...
- 5) Intermediaire structuren zoals het steunpunt Muziekcentrum Vlaanderen, Vlamo, Muziekmozaïek, IVV ...
- 6) Diverse organisaties met een muzikale geschiedenis zoals kerkbesturen en kloosters maar ook jeugdbewegingen, studentenclubs ...
- 7) Erfgoedorganisaties zoals musea, archiefinstellingen, organisaties volkscultuur, ...

Elk van deze organisaties heeft een verleden en beheert hierdoor erfgoed dat voor de kennis van het muzikleven in Vlaanderen interessant is, speelt een belangrijke rol in het vergroten van die kennis of heeft een dienstverlenende functie binnen het muzikale veld.

Elk van deze organisaties zou deel moeten uitmaken van een erfgoedgemeenschap “muzikaal archivalisch erfgoed”.

Het Archiefdecreet legt prioritair aandacht bij het muzikaal archivalisch erfgoed. Dat muzikaal archivalisch erfgoed wordt als volgt gedefinieerd: alle archivalia die relevant zijn voor een goede kennis van en over het muzikale erfgoed van Vlaanderen en het muzikale leven in Vlaanderen. Dit is een zeer brede doch noodzakelijke definiëring; het gaat niet alleen over partituren maar ook over archieven die de werking van organisaties en personen documenteren.

Aan het archief- en documentatiecentrum op basis van het thema muzikaal archivalisch erfgoed heeft de Vlaamse Regering volgende prioritaire doelstellingen meegegeven:

- de muzikale archieven in kaart brengen, zowel voor de klassieke muziek en de volksmuziek als voor de moderne muziek en de hedendaagse muziekstijlen;
- uitvoerders, componisten en uitgevers van de verschillende muziekstijlen sensibiliseren voor de culturele waarde van het archivalisch erfgoed.

De Vlaamse overheid streeft naar een integraal en geïntegreerd cultureel-erfgoedbeleid waarbij zowel aandacht wordt besteed aan het in kaart brengen, het behoud en beheer, het onderzoek en de publieksontsluiting. Het betekent eveneens dat er voldoende aandacht moet gaan naar de context waarin de muziek tot stand komt, ontstaat, uitgevoerd wordt, ...

Als cultureel-erfgoedorganisatie en gesubsidieerd op basis van het Archiefdecreet schakelt Resonant zich in in het hierboven geschetst beleid.

Het in kaart brengen van het muzikaal archivalisch erfgoed behoort dan ook tot de prioritaire taken. Daaraan gekoppeld moeten ook de (erfgoed)noden in kaart worden gebracht om deze collecties te vrijwaren voor de toekomst. Selectie speelt hierin een belangrijke rol. Resonant moet waken over selectie, in samenspraak met het muzikale veld, vanuit een visie op het muzikaal archivalisch erfgoed. Er kan bijvoorbeeld gewerkt worden op basis van een indeling (A, B, C-quoting) van collecties.

Eén van de grootste problemen is het verdwijnen van archieven. Dit is deels te verklaren doordat het muzikale veld voornamelijk gericht is op de uitvoering van muziek. De sensibilisering van het muzikale veld voor de waarde van de archieven die ze (ongewild en onbewust) aanleggen is daarom cruciaal en vormt een tweede kerntaak van een erfgoedorganisatie ‘muzikaal archivalisch erfgoed’.

Het voorzien van opvangmogelijkheden is een derde stap. De bewaarmogelijkheden moeten, conform het beleid van de Vlaamse Gemeenschap, binnen een netwerkmodel worden opgezet.

Omdat het beleid streeft naar een integrale aanpak hoeft er niet gewacht te worden op een volledige kaart van het muzikale archivalisch erfgoed vooraleer kan ingezet worden op selectie, behoud en beheer, onderzoek en publieksontsluiting. Vanuit een duidelijke visie en rekening houdend met de beschikbare middelen kan projectmatig ingezet worden op onderzoek en publieksontsluiting.

4. Resonant

Wat mag er verwacht worden van Resonant:

- Het is een representatieve organisatie voor het muzikaal archivalisch erfgoed in Vlaanderen. Resonant speelt een belangrijke rol in de erfgoedgemeenschap van het muzikaal archivalisch erfgoed;
- Resonant brengt het muzikaal archivalisch erfgoed in kaart en detecteert de noden op het vlak van behoud en beheer, onderzoek en ontsluiting;
- Resonant zoekt naar oplossingen om de noden te verhelpen. Resonant doet dit binnen een netwerkmodel. Dit betekent dat allianties worden aangegaan voor een beter behoud en beheer met potentiële bewaarplaatsen, met onderzoekinstellingen voor het onderzoek, ... ;
- Resonant sensibiliseert de potentiële archiefvormers voor de waarde van het cultureel erfgoed. Dit betekent dat ze kennis verspreidt die moet zorgen voor een betere zorg voor het cultureel erfgoed;
- Resonant ontwikkelt, in overleg met de erfgoedgemeenschap, een visie op het omgaan met het muzikaal archivalisch erfgoed in Vlaanderen en werkt principes uit voor selectie, behoud en beheer, onderzoek en ontsluiting.

Wat mag niet verwacht worden van Resonant:

- Dat ze alle problemen van behoud en beheer zullen oplossen en financieren. Resonant kan enkel mee helpen zoeken naar oplossingen;
- Dat ze al het muzikaal archivalisch erfgoed zullen inventariseren. Resonant kan nooit met de middelen die ze krijgt instaan voor het inventariseren van alle muzikale archieven in Vlaanderen. Vanuit een duidelijke visie kan ze wel voorbeeldprojecten opzetten en uitvoeren;
- Dat aangezien Resonant gesubsidieerd wordt geen enkele andere organisatie zich nog moet bekommeren om het muzikaal archivalisch erfgoed. Resonant heeft hoofdzakelijk een kennisdelende functie en fungeert ook deels als aanjager.